

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)

Сментина Н. В.

“ ”

2020 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за освітньою програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

**на тему: «Економічне обґрунтування розширення сфери діяльності
підприємства**

(на прикладі ТОВ «ГАЛЛОН»)»

Виконавець:

Трибой Руслан Юрійович

-
(підпис)

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кічук Надія В`ячеславівна

-
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗШИРЕННЯ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
1.1.Сутність підприємства та види його розвитку.....	5
1.2 Сутність розширення сфери діяльності підприємства. Види розширення підприємства.....	16
1.3.Вплив диверсифікації на забезпечення розвитку підприємств.....	25
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ "ГАЛЛОН".....	35
2.1. Загальна характеристика підприємства"ГАЛЛОН".....	35
2.2. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства.....	39
2.3. Діагностика зовнішнього середовища підприємства.....	50
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ РОЗШИРЕННЯ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ "ГАЛЛОН".....	57
3.1. Вибір та обґрунтування заходів щодо розширення сфери діяльності підприємства.....	57
3.2.Економічне обґрунтування основних витрат щодо розширення сфери діяльності ТОВ "ГАЛЛОН".....	66
3.3. Розрахунок показників економічної ефективності проекту розвитку ТОВ "ГАЛЛОН".....	73
ВИСНОВКИ.....	81
Список використаних джерел.....	84
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Актуальність теми. Адаптація господарюючих суб'єктів до економічного розвитку — багатофакторний процес, що вимагає використання складних методів організації виробництва і виважених управлінських рішень. Зараз в центрі уваги знаходяться питання реформування підприємств та дослідження шляхів їх розвитку, тобто в умовах відносно сформованого ринкового середовища актуалізуються потреби підвищення якості стратегічного планування на підприємстві. У господарській практиці діяльності підприємства може бути запропонована велика кількість стратегічних альтернатив розвитку і зростання фірм в умовах ринку. Однією з таких альтернатив є розширення сфери діяльності підприємства, або диверсифікація. Теоретико-методологічні аспекти диверсифікації досліджувалися такими українськими вченими, як В.М. Дереза [5], О.В. Зоренко [7], М.Д. Корінько [8], С.М. Попова [10], О.О. Цогла [17] та ін.. У зарубіжній економічній науці проблемам диверсифікації діяльності підприємств присвячено праці І. Ансоффа [1], П. Вараджа [20], М. Горта [18], М. Портера [19], В. Раманьяма [20], А.Дж. Стрікленда [16], А.А. Томпсона [16] та ін. Нині, необхідним є здатність підприємства швидко адаптуватися до змін кон'юнктури ринку, залишаючи невігідні й захоплюючи нові, перспективніші ринкові ніші. Одним із інструментів, пов'язаних з постійною адаптацією підприємства до умов зовнішнього середовища, є диверсифікація його діяльності.

Мета і завдання дослідження. Метою написання дипломної роботи є визначення доцільності розширення діяльності ТОВ «ГАЛЛОН» за рахунок введення нових послуг та проведення економічного обґрунтування ефективності цих заходів.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- з'ясувати сутність та роль розширення сфери діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання;

- визначити особливості стратегії розширення сфери діяльності підприємства та її основні мотиви і причини;
- надати загальну характеристику діяльності ТОВ «ГАЛЛОН»;
- провести аналіз виробничої діяльності підприємства ТОВ «ГАЛЛОН»;
- проаналізувати внутрішнє середовище та зовнішнє оточення підприємства ТОВ «ГАЛЛОН»;
- провести економічне обґрунтування розширення діяльності ТОВ «ГАЛЛОН»;
- здійснити економічне обґрунтування витрат щодо розширення сфери діяльності підприємства;
- розрахувати та проаналізувати показники ефективності проекту.

Об`єктом дослідження виступає процес розширення діяльності підприємства сфери послуг на прикладі ТОВ «ГАЛЛОН».

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та прикладні аспекти розширення сфери діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання.

Методи дослідження. У дипломній роботі були застосовані такі методи дослідження: індукції та дедукції, аналізу та синтезу, метод для аналізу ринку, методи статистичної обробки даних, метод коефіцієнтів та аналізу фінансового стану підприємства та інші. Для обробки інформації використовувались програми Microsoft Word та Project Expert з метою обґрунтування доцільності реалізації запропонованих проектних заходів щодо розвитку підприємства.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації та монографічні видання вітчизняних вчених, нормативно-законодавчі акти України, офіційні статистичні матеріали, матеріали наукових досліджень, періодичні видання, звіти та аналітичні матеріали підприємства та ін. За результатами проведеного дослідження була написана стаття «Управління диверсифікацією діяльності підприємства», яка була опублікована в науковому студентському збірнику.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного у дипломній роботі дослідження дозволяють зробити такі висновки.

1. В дипломній роботі розглянуто сутність термінів “підприємство” та “розвиток підприємства”, «розширення сфери діяльності підприємства» як одна із провідних стратегій його розвитку. Представлені основні види розвитку підприємства та основні типи розширення його діяльності. Диверсифікація підприємства є однією з найважливіших та найперспективніших стратегій, використання якої дозволяє підприємствам вводити інновації у виробництво, покращувати якість продуктів та послуг, створювати нові послуги, які найліпше задовольняють потреби споживачів.
2. Визначено особливості стратегії розширення сфери діяльності підприємства. А отже, розширення сфери діяльності підприємства являє собою стратегію розвитку підприємства, яка знаходить своє вираження в розширенні номенклатури та асортименту продукції, освоєнні нових ринків збуту, будучи, таким чином, інструментом для зниження ризиків та підвищення конкурентоспроможності.
3. Надано загальну характеристику діяльності ТОВ «ГАЛЛОН». Підприємство «ГАЛЛОН» - одне із провідних у сфері послуг з обслуговування газового обладнання та будівельних робіт пов'язаних з газопостачанням. Підприємство виконує наступний ряд робіт: зварювальні роботи; роботи із застосуванням ручних електроінструментів; технічне обслуговування обладнання, пов'язаного з використанням небезпечних речовин. Підприємство використовує найсучасніше обладнання, що робить процес проведення газу безпечним, точним та швидким.

3. Проведено аналіз виробничої діяльності ТОВ «ГАЛЛОН». Аналіз основних господарсько-фінансових показників довів, що у цілому підприємство працювало досить стабільно, хоч і з не великими змінами в показниках. Протягом усього періоду характеризується стабільними результатами. Чистий прибуток 2018 році склав 1748,7 тис. грн., та збільшився порівняно з 2016 роком на 94,7%. Чистий дохід від реалізації продукції в 2018 році становить 4674,8 тис.грн, що більше від 2016 року на 52%. Коефіцієнти ліквідності, ділової активності та фінансової стійкості в межах нормативних значень, а отже, підприємство «ГАЛЛОН» є підприємством що розвивається, а отже і рівень послуг його зростає.
4. Досліджені основні чинники мікро і макро середовища, що впливають на роботу підприємства, визначені основні постачальники та партнери підприємства ТОВ «ГАЛЛОН». Проведений аналіз «5-ти чинників» за моделлю М. Портера для визначення впливу постачальників, конкурентів, клієнтів та якості послуг для ТОВ «ГАЛЛОН». Основними конкурентами підприємства є: АТ «Одесагаз», ТОВ «Газдіагностика», ТОВ «Газтранзит», Концерн «Одеса-Агрогаз», ТОВ «Одесінтерм», ТОВ «Спецмонтаж», ТОВ «Стандарт-інжинірінг», виробничо-будівельна компанія «Теплогазострой».
5. Застосовано SWOT-аналіз для визначення сильних та слабких сторін підприємства, означено загрози та можливості. До сильних сторін підприємства належать: стабільні зв'язки з основними споживачами; налагоджена система постачання сировини та комплектуючих; перспективність та динамічність політики, що її проводить керівництво підприємства «ГАЛЛОН». До загроз можна віднести: появу сильних зовнішніх конкурентів; погіршення зовнішньої кон'юнктури ринку; внутрішньоекономічні ускладнення в Україні; SWOT-аналіз надав можливість формулювання більш чітких рекомендацій щодо формування подальшої стратегії підприємства «ГАЛЛОН».

6. Сформувавши початкові витрати на запровадження стратегії розвитку будівельної компанії у розмірі 733 616,00 грн, було активізовано пошук коштів для їхнього фінансування. Засновниками проекту стратегії розширення внесено у статутний капітал 233 616 грн., позикові кошти – 500 000 грн. Для отримання позики було обрано фінансову установу «Райффайзен Банк «Аваль»», що надає послуги комерційним установам на різних умовах. Ставка кредиту складе 16% річних.
7. Для підприємства «ГАЛЛОН» нами була наведена доцільність застосування такої стратегії як розширення сфери його діяльності, а саме: створення цеху із виробництва оцинкованих та нержавіючих труб, які дуже часто затребувані для робіт з облаштування вентиляційних каналів, як у багатоповерхових так і в одноповерхових будинках. Тобто, ми пропонуємо введення такої нової послуги як : виробництво труб оцинкованих діаметру 150, 200 мм, та труб з нержавіючої сталі діаметром 75, 190 мм. Відповідно до споживчого попиту, що має підприємство «ГАЛЛОН» на сьогоднішній день.
8. Для визначення доцільності впровадження обраного заходу були проведені розрахунки чистої поточної вартості (NPV), періоду окупності (PP) та індексу прибутковості (PI). Згідно розрахунків NPV(>0) складає 2 045 529 грн., PI (>1) складає 3,99, та РВ склав 8 міс.. Розрахунки показали, що впровадження даного заходу є доцільним та ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьев Н.В., Рогожин В.Д., Рудыка В.И. Управление развитием предприятия: Монография. Х.: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2013, 184 с.
2. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: Монографія, Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2016, 496 с.
3. Пономаренко В.С., Тридід О.М., Кизим М.О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: Монографія. Х.: Видавничий Дім “ІНЖЕК”, 2013, 328 с.
4. Ансофф І. Нова корпоративна стратегія : пер. з англ. мови : СПб. : ПітерКом. Санкт-Петербург, 2009. 416с.
5. Чандлер А. Д. Стратегія та структура; Глава в історії індустріальних підприємств. Кембрідж, 2002.
6. Герасимчук В.И. Развитие предприятия. Диагностика, стратегия, эффективность. К., 2015 р., 268 с.
7. Кононенко І.В. Управління розвитком підприємства: Навч. посібник. Х. : НТУ “ХП”, 2017, 134 с.
8. Масленикова Н.П. Управление развитием организации, М.: Центр экономики и маркетинга, 2012, 304 с.
9. Маслеченков Ю.С. Технология и организация работы банка: теория и практика. К: Київ, 2015, 432 с.
10. Забродська Л.Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: Навч. посібник для студ. екон. спец. Харків: Консул, 2014, 208 с.
11. Бойчук І.М., Харів П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємств. Львів: В-во “Сполом”, 2016, 178 с.
12. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, виправл. І доп. За ред. Василенка В.О. К.: Центр навчальної літератури, 2014, 400 с.
13. Верба В.А., Решетняк Т.І. Організація консалтингової діяльності: Навч. посібник. К., КНЕУ, 2010, 244 с.

- 14.В. А. Верба, О. М. Гребешкова. Проблеми ідентифікації компетенцій підприємства. Київський національний економічний університет, 2017, – 122 с.
- 15.Герасимчук В.Г. Розвиток підприємства: діагностика, стратегія, ефективність: Монографія. К.:Вища шк., 2005, 265 с.
- 16.Кенехі О. Розуміння стратегії : Mc Graw-Hill. Нью-Йорк,2012.
- 17.Басовский Л. Е. Стратегічний менеджмент : монографія. НІЦ ІНФРА-М, 2013. 365с.
- 18.Василенко В. А. Менеджмент сталого розвитку підприємства : монографія : К. : Центр учбової літ., 2005. 648с.
- 19.Глумаков В.Н. Стратегічний менеджмент : практикум, 2010. 186с.
- 20.Уткін Е. А. Управління фірмою : монографія. Акаліс, 2006. 516с.
21. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. - СПб.: Питер Ком, 2005, 896 с.
- 22.Економіка підприємств : Підручник . В 2т. \ За ред. С.Ф.Покропивного, К.: Вод-во “Хвиля -Прес” , Донецьк: 2015,400 с.
- 23.Шершньова З. Є. Стратегічне управління: навч. посіб. : К. : Вид-во КНЕУ. Київ, 2017,384с.
- 24.Куденко Н.В. Стратегічний маркетинг: Навч.посібник. К.: КНЕУ,2013, 202 с.
- 25.Львов Н.А. Маркетинг - ключ к решению проблемы "Конкурентноспособность". "Стандарты и качество", 2010 г., №9, с 21-25.
- 26.Полторац В.А. Маркетинговые исследования: Методы и технологии. – Днепропетровск, Арт-Пресс, 2017.–112 с.
- 27.Економіка та організація підприємницької діяльності: навч.посіб/ за заг. ред. д.е.н. Н.В. Сментини. Київ, 2019. 320 с. 24.
- 28.Доброва Н.В., Осипова М.М Основи бізнесу: навчальний посібник. Одеса, 2018. 305 с.
- 29.Шевченко І.Б. Управління змінами: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів І.Б.Шевченко Київ: НТУУ «КПІ» Політехніка, 2015. 231с.
- 30.Класифікатор видів економічної діяльності –2010.

- 31.Фінансова звітність підприємства «ГАЛЛОН»
- 32.Поліщук І.Ф. Аналіз ліквідності та конкурентноспроможності підприємства як передумова підготовки та прийняття управлінських рішень : веб-сайт. URL: <http://intkonf.org/kpredn-poleschuk> (дата звернення:01.11.2019)
- 33.Мних Є. В. Фінансовий аналіз. Підручник: КНТУ. Київ, 2014. 536с.
34. Розвиток ринку сфери послуг URL:<http://www.odessatourism.in.ua/ua/odesadlya/dtey/dityachozdorovchzakladi/molodagvardya/default.aspx?full=1>(дата звернення:01.11.2020)
- 35.Малярец Л. М. Проведение комплексной оценки процессов формирования и развития конкурентных преимуществ предприятия. Л. М. Малярец, Е. А. Полтавская. Зб. наук. Праць „Економіка: проблеми теорії та практики”. Дніпропетровськ: ДНУ, 2011, Вип.185. Т. 3., 689-697 с.
- 36.Райзберг Б.А. Конкурентная стратегия. Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский,Е. Б. Стародубцева:URL:http://www.smartcat.ru/Management/wtgeframjd.shtml. (дата звернення:01.10.2020)
- 37.Особливості ринку послуг України URL: Режим доступу <http://www.smartcat.ru/Rynokposlug/wtgeframjd.shtml>. (дата звернення:01.09.2020)
- 38.Чейз Ричард, Акьюлано Николас. Производственный (операционный) менеджмент.Бостон, 2016 г., 1062 с., 436 с.
- 39.Малярец Л. М. Проведение комплексной оценки процессов формирования и развития конкурентных преимуществ предприятия. Л. М. Малярец, Е. А. Полтавская. Зб. наук. Праць „Економіка: проблеми теорії та практики”. Дніпропетровськ: ДНУ 2015, Вип.185. Т. 3., 689-697 с.
- 40.БагоркаМ. О. Диверсифікація якфактор підвищення ефективностідіяльності підприємств в сучасних умовах.М. О. Багорка, І. А. Білоткач. Інвестиції: практика та досвід,2015, №10., С. 17 21.

- 41.. Ковтун О. А. Основні підходи до визначення цілей та типів диверсифікації виробництва. О. А. Ковтун. *Інвестиції: практика та досвід*, 2007, №22., С. 35, 38.
42. Корінько М. Д. Організаційно-економічний механізм диверсифікації діяльності суб'єктів господарювання М. Д. Корінько. *Актуальні проблеми економіки* 2018., №6., С. 135-142.
43. Пересадько Г. О. Управління диверсифікаційною політикою у контексті концепції інноваційного розвитку. Г. О. Пересадько, В. А. Цимбал. *Механізм регулювання економіки*. 2017, №1. С. 237, 245.
44. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. Ансофф И. СПб : «Питер», 1999, 416 с.
45. Котлер Ф. Основы маркетинга. Котлер Ф. ; [пер. с англ. Е.М. Пеньковой]. М. : Прогресс, 1990, 736 с.
46. Кунц Роджер М. Стратегия диверсификации и цели предприятия. Роджер М. Кунц. *Проблемы теории и практики управления*, 2014. , № 1. С. 5–8.
47. Куденко Н. В. Маркетингові стратегії фірми : монографія. Н. В. Куденко. К. : КНЕУ, 2002. 245 с.
48. Захарченко В. И. Современное машиностроение : структура, организация, мировые тенденции. В. И. Захарченко // *Ринкова економіка : сучасна теорія та практика управління*, 2018, Вип. 17., С. 7-25.
49. Захарченко В. И. Организационные изменения в украинском бизнесе и новая экономика // *Ринкова економіка : сучасна теорія та практика управління*, 2017. т. 12. , Вип. 28. , С. 6-16.
50. Попова Л. М. Особливості процесу стратегічного планування в умовах диверсифікації діяльності підприємства. Л. М. Попова. *Управління розвитком : зб. наук. статей.* – Харків : ХНЕУ, 2006. – №7. – С. 112-117.
51. Федулова Л. І. Технологічна модернізація промисловості України : монографія. Л. І. Федулова. Київ : ІЕП НАНУ, 2008. 472 с.
52. Економічна характеристика регіонів: веб-сайт. URL: <http://www.ua.all.biz/regions/>; <http://chitalka.org/artikle.php?book=528artikle=228>

7 (дата звернення: 16.08.2020)

- 53.Матвієць М.В. Організаційно-економічний механізм регулювання та запобігання банкрутству суб'єктів господарювання : Держава та регіони, 2009. , № 3. 109-113с.
- 54.Гордієнко П.Л. Стратегічний аналіз : навч. посібн. : К. : Алтера, 2008. 478с.
- 55.Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник : К. : КНЕУ. Київ, 2004. 699с.
- 56.Доброва Н.В. Складові елементи інфраструктури підтримки малого підприємництва на регіональному рівні : Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред. М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569.): ОНЕУ. Одеса, 2015. № 57. 179-186с.
- 57.Карпов В.А. Планування та аналіз підприємницьких проектів : навч. посібник : ОНЕУ. Одеса, 2014. 243с.